

СПЕЦИФІКА РОБОТИ ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ ПОЛІМОВНОЇ ГРУПИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УМІ

Пікулицька Людмила Володимирівна

старший викладач кафедри іноземних мов
Сумський національний аграрний університет

Лущик Юлія Миколаївна

канд. пед. наук, старший викладач кафедри іноземних мов
Сумський національний аграрний університет

Циганок Ганна Миколаївна

канд. філол. наук, старший викладач кафедри іноземних мов
Сумський національний аграрний університет

Україна

Останнім часом спостерігається тенденція переосмислення ролі навчання іноземних громадян у закладах вищої освіти (ЗВО) України. Іноземні студенти уже розглядаються не як джерело додаткових фінансових надходжень, а як один з критеріїв затребуваності української освітньої системи та як запорука успішного міжнародного співробітництва.

Ця тенденція детермінує зміни у навчанні: збільшуються вимоги до методичного, технічного, інформаційного забезпечення навчального процесу. ЗВО та навчальні центри шукають можливості широкого впровадження інноваційних (зокрема комп'ютерних) технологій навчання українській мові. За таких умов актуалізується потреба в індивідуалізації навчального процесу. Разом з тим, досвід показує, що як і раніше найефективнішою формою навчання УМІ залишається традиційна групова робота з викладачем

Недоліки індивідуального навчання (наприклад, за допомогою комп'ютерних програм) усвідомлюються самими ж студентами. Усім відомо, що жодна досконала комп'ютерна програма не може замінити живе спілкування, через яке і відбувається вивчення будь-якої іноземної мови. Тільки в умовах реального спілкування з'являється можливість формування навичок повноцінної комунікації, оскільки у процес навчання включаються не тільки

логічні механізми запам'ятовування, розпізнавання та відтворення мовних одиниць, але і психологічні закони емоційного контакту, комунікативного прогнозування, емпатії. Все це разом дає той ефект, який називається пізнанням мови.

Пізнання мови – це комплексний процес, який поєднує в собі вивчення та засвоєння. Якщо ж вивчення – це акт вольовий та цілеспрямований, то засвоєння відбувається на підсвідомому рівні. Для цього необхідне реальне мовне середовище, або максимально наближене до такого, де постійно будуть виникати комунікативні задачі, які потребують їх негайного вирішення. Такі умови для студентів можуть бути створені тільки у групі.

Сучасні економічні умови нерідко змушують формувати навчальні групи з студентів не тільки з різних країн, а й з різним рівнем володіння мови, не однаковими цілями та термінами навчання. У результаті перед викладачем ставиться непроста задача: організувати такий мовний простір, в якому пізнання мови було б доступним кожному.

Полімовна група, на перший погляд, має переваги перед мономовною: усі студенти групи позбавлені можливості спілкуватися між собою спільною мовою, тому що вони з самого початку будуть змушені спілкуватися тією мовою, яку вивчають (у нашому випадку – українською). Але з досвіду відомо, що цей шлях не такий природний та очевидний, як це здається.

Уже традиційно англійська мова багатьма сприймається як універсальна мова міжнародного спілкування. Отже, багато студентів, які виїжджають навчатися в іншу країну, зокрема й Україну, для здобуття освіти звертають на це увагу і розглядають англійську як мову-посередник. Нерідко можна побачити, як на перерві студенти спілкуються кожен «своєю» англійською мовою.

Інколи складається серйозна ситуація, коли студент групи не знає чи не розуміє англійську мову. Тоді студент неохоче іде на контакт чи обмежує своє спілкування колом двох-трьох одногрупників. Нерідко в групі можна побачити формування мономовних мікрогруп з представників однієї країни. Це, як

правило, створює психологічний дискомфорт, атмосферу суперництва, а часто і взаємного невдоволення.

Ще одна проблема багатомовної групи пов'язана з тим, що процес пізнання мови ускладнюється тим, що студенти з різних країн володіють різним потенціалом засвоєння української мови. Наприклад, для громадян з Африки вивчення української мови не таке складне, як для китайців, мова, яких суттєво відрізняється від української. Відповідно, китайці засвоюють матеріал повільно, і вони не в змозі наздогнати «успішніших» у цьому плані студентів.

У процесі вивчення української мови етнолінгвістичні відмінності, як правило, посилюються, оскільки у студентів-вихідців з різних країн своя вимова, лексика, морфологія та синтаксис. У таких складних умовах викладач має поєднати групову роботу з індивідуальною.

Отже, полімовну групу характеризує низка особливостей, що впливають на процес вивчення та засвоєння УМІ:

- різний потенціал оволодіння українською мовою;
- наявність етносоціальних комунікативних бар'єрів;
- різні цілі навчання та погляди на процес отримання освіти.

Для розвитку комунікативних компетенцій у групі викладачу УМІ необхідно будувати свою роботу, враховуючи наступне:

1. Формувати таке комунікативне середовище, в якому будуть задіяні усі студенти групи. З цією метою перед студентами ставляться комунікативні задачі, для вирішення яких важливо продемонструвати не тільки власну компетентність у продуктивних видах мовленнєвої діяльності (говоріння, письмо), але і бути зрозумілим іншими студентами групи. Наприклад, написати листа конкретному адресатові (студенту з групи). Цю вправу можна доповнити граматичними завданнями такими як, використання дієслів руху «йти/ходити», «їхати/їздити». Критеріями оцінки є мовленнєва правильність, сприйняття адресатом в категорії «зрозуміло – незрозуміло», «цікаво – нецікаво».

2. Створити атмосферу співпраці, яка перешкоджає замкнутості мономовних груп. Перед групою ставиться комунікативна задача, яку можливо

вирішити тільки за умови участі кожного студента. Така робота має проводитися щодня, щоб сприймалася як обов'язковий невід'ємний елемент навчального процесу. Але під час використання таких форм навчання слід брати до уваги специфіку кожної конкретної групи та індивідуальні психологічні особливості окремих студентів.

Незважаючи на усі труднощі роботи, полімовна група відкриває перед викладачем нові творчі можливості. Крім розвитку мовленнєвих навичок та вмінь, викладач може сприяти особистісному росту студентів та розширення їхньої загальної комунікативної компетентності.

Список використаних джерел:

1. Васильева Г.М., Вишнякова С.А., Вольская Л.А. (2004) Русский язык как иностранный. Методика обучения русскому языку. Москва: Владос.
2. Лебединский С.И., Гербик Л.Ф. (2011) Методика преподавания русского языка как иностранного. Минск.